

דברי תורה לפרשת פרה

אסנת ברורמן שילה

הפטרת פרשת פרה משובבת לב. בוודאי למי שיושב על נהר כבר:

(ח) וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנֹפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לָבוֹא: (ט) כִּי הִנֵּנִי אֲלֵיכֶם וּפְגִימִי אֲלֵיכֶם וְנִעַבְדֶתֶם וְנִזְרַעְתֶּם: (י) וְהָרִבִיתִי עֲלֵיכֶם אֲדָם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעָרִים וְהַחֲרָבוֹת תִּבְנֶינָה: (יא) וְהָרִבִיתִי עֲלֵיכֶם אֲדָם וּבְהֵמָה וָרֶבִי וּפְרוּ וְהוֹשַׁבְתִּי אֶתְכֶם כְּקִדְמוֹתֵיכֶם וְהִטַּבְתִּי מִרְאשֵׁיכֶם וַיִּדְעֶתֶם כִּי־אֲנִי יְקֹנָם: ... (כח) וַיִּשְׁבְּתֶם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְתִּיכֶם וְהִייתֶם לִי לְעָם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים: (כט) וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וְקִרְאתִי אֶל־הַדָּגָן וְהָרִבִיתִי אֹתוֹ וְלֹא־אֶתְּנוּ עֲלֵיכֶם רָעָב... (לג) כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְקֹנָם בְּיוֹם טַהֲרִי אֶתְכֶם מִכָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת־הָעָרִים וְנִבְנוּ הַחֲרָבוֹת... (לו) וַיִּדְעוּ הַגּוֹלִים אֲשֶׁר יִשְׂאָרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי־אֲנִי יְקֹנָם בְּנִיתִי הַנִּהְרָסוֹת נִטְעַמִּי הַנִּשְׁמָה אֲנִי יְקֹנָם דְּבַרְתִּי וַעֲשִׂיתִי...

גאולה. תחיית הארץ; בניית החרבות; קיבוץ גלויות... והעיקר: "וְהִייתֶם לִי לְעָם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים". מפני חטאינו גלינו מארצנו, ועם תיקונם נוכל לשוב.

לא בדיוק.

מפני החטא גלינו: " (יז) בֵּן־אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יֹשְׁבִים עַל־אֲדָמָתָם וַיִּטְמְאוּ אוֹתָהּ בְּדָרְכָם ... (יח) וְאִשְׁפֹּף חֲמָתִי עֲלֵיהֶם עַל־הַדָּם אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ עַל־הָאָרֶץ וּבְגִלּוּלֵיהֶם טִמְאוּהָ: (יט) וְאִפְיֹן אֶתֶּם בְּגוֹלִים וַיִּזְרוּ בְּאֶרְצוֹת כְּדָרְכָם וּכְעִלְלוֹתָם שִׁפְטָתִים: מה נחוצה אם כן אם לא תיקון על מנת שנושוב? "אמר רב: כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים" (סנהדרין דף צז עמוד ב)

אלא שעיון בפרק מעלה תשובה נוספת.

(יח) וְאִשְׁפֹּף חֲמָתִי עֲלֵיהֶם עַל־הַדָּם אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ עַל־הָאָרֶץ וּבְגִלּוּלֵיהֶם טִמְאוּהָ: (יט) וְאִפְיֹן אֶתֶּם בְּגוֹלִים וַיִּזְרוּ בְּאֶרְצוֹת ... (כא) וְאֶחָמֶל עַל־שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר חָלְלוּהוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּגוֹלִים אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁמָּה: ס (כב) לָכֵן אָמַר לְבֵית־יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְקֹנָם לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־לְשֵׁם־קָדְשִׁי אֲשֶׁר חָלְלֶתֶם בְּגוֹלִים אֲשֶׁר־בָּאתֶם שָׁם: (כג) וְקִדְשָׁתִי אֶת־שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְּחַלֵּל בְּגוֹלִים אֲשֶׁר חָלְלֶתֶם בְּתוֹכָם וַיִּדְעוּ הַגּוֹלִים כִּי־אֲנִי יְקֹנָם נָאֵל אֲדֹנָי יְקֹנָם בְּהַקְדָּשִׁי בְּכֶם לְעִינֵיהֶם: (כד) וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹלִים וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הָאֶרְצוֹת וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל־אֲדָמָתְכֶם:

סוגיית "שמו" של הקב"ה, מעמדו, פרסומו, דימויו בקרב העמים מלווה אותנו לאורך התורה. כשמשנה מבקש להגן עלינו אחרי חטא העגל הוא אומר: "לְמַעַן יֵאמְרוּ מִצְרַיִם לְאֹמֶר בְּרַעְיָהּ הִוָּצִיאָם..." (שמות לב יב). ובמזמור לאסף: " (ח) אֶל־תִּזְכַּר־לָנוּ עֲוֹנוֹת רַאשֵׁינוּ מִהֵרָ יִקְדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי יִדְּלוּנוּ מֵאֵד: " ולא כי תיקנו אותם. טרם... (ט) עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילָנוּ וְכִפַּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ..." (תהילים עט).

הידיעה כי אפשר להינצל ואפילו להיגאל כשאיננו ראויים לכך, מסעירה ומערבבת. מי לא רוצה לחיות בזכות ולא בחסד? להיות ראוי? אפילו דרדק בן שנתיים מבקש לנעול לבד את סנדליו כשהוא מתעקש: "אני. אני....". אבל הידיעה שאפשר להינצל גם כשאין בנו כח, כשאיננו ראויים, כשאיננו מסוגלים אם מפני עצלותנו או עייפותנו או מכל סיבה אחרת, ההבנה שגם אז אפשר שיבוא הנס משלל סיבות. אם מפני זכות אבות, או מפני שמו הגדול

המחולל בגויים, אם כיון **"דיו לאבל שיעמוד באבלו"**¹ או "סתם" מאהבת ה' אותנו, אהבת אב לבנים שאינה תלויה בדבר, הידיעה הזו מרוממת ומחזקת ודוחקת את אופק התקווה עד לב השמיים.

ומוסיפה ענוה.

לא הכל אנחנו. לא הכל על פי נגינת החליל שלנו שמזייף לפעמים. בסיפור הזה משתתפים שחקנים נוספים שנעלמים מעינינו וחוטים שקופים מתוחים בינינו לבין אבינו שבשמיים.

ועוד קומה.

"(כד) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם", **אומר הנביא**. "וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הָאֲרָצוֹת וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־אֶדְמַתְכֶם: (כה) וְזִרְקֹתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל־גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: (כו) וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חֵדֵשׁ וְרוּחַ חֵדָשָׁה אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְרֹתִי אֶת־לֵב הָאֵכוֹן מִבְּשָׁרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר: (כז) וְאֶת־רוּחִי אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר־בְּחֻשִׁי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ וְעָשִׂיתֶם:".

וְלִקְחֹתִי . וְקִבַּצְתִּי . וְהֵבֵאתִי . וְזִרְקֹתִי . . וְנָתַתִּי . וְהִסְרֹתִי .. וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר־בְּחֻשִׁי תִלְכוּ .

ואנחנו? מה משמעותו של תיקון שכל כולו נעשה ע"י אחרים? האחר? היכן הצמיחה, ההפנמה, התיקון כשאנו כה פסיביים ומישהו אחר עושה הכל בעבורנו? כמה זמן זה יחזיק? מתי ילמד הילד לנעול את סנדליו?

"ישנם **שני מעשי טהרה**. האחד והוא משותף לכל הטומאות - טבילה במקווה טהרה. הטמא טובל ועולה כשהוא טהור. מיוחדת היא טומאת מת, שאין די לגביה בטבילה, אלא יש להזות על הטמא מאפר הפרה ביום השלישי וביום הרביעי, ורק אחר כך תועיל לו טבילה.

מה בין טבילה להזאה?

טבילה מסורה בידי הטמא. אם לפניו ים או נהר או מקווה, הוא ביוזמתו יורד וטובל. **לא כן בהזאה**, שהוא זקוק למי שהוא זולתו שיזה עליו. במעשה ההזאה, השני הוא הפועל ואילו הטמא - פאסיבי. **משמע: כל כך כבדה טומאת מת על הטמא, עד שקצרה ידו מלעשות לטהרתו וצריך הוא לאחר כדי שיסייע בידו להיטהר**. המפגש עם המוות מותיר את האדם חסר אונים והוא זקוק לחברה כדי לשוב לאיתנו.

על טהרה מעין זו השנייה מדברת הפטרה: **"וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם"**.

כדרך שמצינו שתי אפשרויות טהרה מטומאת הגוף, כן ישנן שתי אפשרויות טהרה מטומאת הנפש. **האחת והיא המפורסמת - תשובה**. בתשובה החוטא הוא הפועל; הוא האמור להתחרט על שעשה ולתקן את מעשיו ולקבל על עצמו שלא לשוב לחטא ולהתוודות בשפתיו. עשיית תשובה כמות כטבילה במקווה.

אולם יש והחוטא כל כך שקוע בטומאת החטאים עד שאין בידו לחלץ את עצמו והוא זקוק לסיועו הפעיל של הקב"ה. כשליבו של החוטא כבר הפך לאבן ואין הוא חש וכבר אינו מרגיש וכיצד יתקן? **כלום אפשר לו לאדם להתקין בתוכו לב חדש??**

או אז קיימת האפשרות השנייה, זו המובטחת בנבואת הפטרה: **"וזרקתי עליכם מים טהורים .. נתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר, ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו"**².

¹ סנהדרין דף צז עמוד ב: אמר רב: כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמאל אמר: דיו לאבל שיעמוד באבלו. ורש"י שם: דיו לאבל שעומד באבלו - דיו להקדוש ברוך הוא שעומד כמה ימים וימינו אחר, כלומר, אם לא יעשו תשובה אינו עומד באבלו כל הימים אלא ודאי קץ לדבר, לישנא אחרינא: דיו לאבל - דיין לישראל צער גלות, אפילו בלא תשובה נגאלין.

² הרב יהודה שביב, בית המדרש הוירטואלי הר עציון

ועם לב חדש ורוח חדשה , כבר אפשר לצאת למסע... **שבת שלום . אסנת.**

המדרשה

לגדול בתורה, לגדול באקדמיה

אוניברסיטת בר-אילן

המכון הגבוה לתורה
ע"ש לודביג ואריקה יסלזון

